กระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี

The Imagery in Bin-la Sankalakiri's Short Stories.

ภัทราภรณ์ คำลือสาย
ดร. พรธาดา สุวัธนวนิช
สุวดี ภู่ประดิษฐ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี จากหนังสือรวมเรื่องสั้น 3 เล่ม ได้แก่ ฉันดื่มดวงอาทิตย์ คิดถึงทุกปี และเจ้าหงิญ ผลการวิจัยพบว่าบินหลา สันกาลาคีรี มีการเลือกใช้กระบวนจินตภาพใน 2 ลักษณะ คือ 1) การใช้จินตภาพเพื่อสร้างบรรยากาศและเห็นภาพที่ชัดเจน สร้างจินตภาพ 5 ด้าน คือ จินตภาพการเห็น จินตภาพการลิ้มรส จินตภาพการได้กลิ่น จินตภาพการได้ยิน และจินตภาพการสัมผัส 2) การใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหรือตัวผู้เขียน พบอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ 8 อารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ความสุข ความโกรธ ความทุกข์โศก ความกลัว ความน่าพิศวง ความขบขัน ความมุ่งมั่น และความสงสาร การใช้กระบวนจินตภาพดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าบินหลา สันกาลาคีรี เป็นนักเขียนที่มีศิลปะการใช้ภาษาที่โดดเด่นในงานเขียนประเภทเรื่องสั้น ก่อให้เกิดจินตภาพขึ้นในการรับรู้ของผู้อ่าน ซึ่งนำไปสู่ความชื่นชมและตระหนักถึงคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ในวรรณกรรมของบินหลา สันกาลาคีรี ได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ กระบวนจินตภาพ, เรื่องสั้น, บินหลา สันกาลาคีรี

Abstract

This research aims to study the use of imagery by Bin-la Sankalakiri in three of his short stories; Chanduem duang ar-thit, Khit-thueng-tuk-pi and Chaw ngin. The study revealed that Bin-la Sankalakiri employed the imagery in his short stories for two purposes. First, he uses the imagery to create vivid images and atmosphere in his short stories which appeal to five senses; sight, hearing, taste, touch, and smell. Second, he uses it to present the character's or sometimes the writer's emotions and feelings of ecstasy, anger, sorrow, fear, astonishment, amusement, determination, and sympathy. Bin-la Sankalakiri should be regarded as one of the greatest poets for he is endlessly inventive in his choice of poetic words in facilitating the narrative of events in order to portray vivid images to the readers. His talented use of beautiful language and imagery technique has earned him literary recognition and wide admiration.

Keywords *: Imagery, Short stories, Bin-la Sankalakiri*

ภูมิหลัง

เรื่องสั้นเป็นงานเขียนบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง ที่จำลองสภาพชีวิตในช่วงสั้น คือมุมหนึ่งของชีวิต เหตุการณ์หนึ่ง หรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจผู้อ่าน ซึ่งนักเขียนแต่ละคนจะมีศิลปะหรือวิธีการเขียนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งธวัช ปุณโณทก (2527: 11-12) ได้กล่าวถึงงานเขียนประเภทเรื่องสั้นว่า "การที่ผู้อ่านจะมีอารมณ์เข้าถึงเรื่องที่อ่านได้ลึกซึ้ง ผู้เขียนต้องใช้ศิลปะภาษาในการสร้างจินตภาพที่ชัดเจนให้ปรากฏขึ้นในใจผู้อ่าน ซึ่งการสร้างจินตภาพนี้จัดว่าเป็นกระบวนจินตภาพ"

กระบวนจินตภาพเทียบได้กับภาษาอังกฤษว่า imagery ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2539: 119-120) ได้ให้ความหมายของคำว่า "กระบวนจินตภาพ" หมายถึง การใช้ศัพท์พิเศษในงานเขียนชิ้นหนึ่งๆ เพื่อแทนความคิด อารมณ์ และประสบการณ์ด้านความรู้สึก และก่อให้เกิดภาพในจิตหรือข้อคิด ตามธรรมดาการกระทำเช่นนี้จะเกี่ยวข้องกับภาษาจินตนาการและภาษาภาพพจน์ (figurative language) กระบวนจินตภาพที่ใช้ด้วยความเชี่ยวชาญจะทำให้ผู้อ่านชื่นชมงานวรรณกรรมมากขึ้น

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2528: 123) ได้อธิบายถึงการสร้างจินตภาพไว้ว่า "จินตภาพ (Image) คือ ภาพที่บังเกิดขึ้นในความรู้สึกของผู้อ่านเมื่อได้อ่านบทประพันธ์นั้นๆ นักเขียนที่มีความสามารถในการประพันธ์จะสร้างความรู้สึกเห็นจริง ทำให้ประหนึ่งได้สัมผัส ได้แลเห็น ได้กลิ่น ตลอดจนย้ำความรู้สึกลึกซึ้ง ลักษณะบรรยายชนิดนี้จะไม่เป็นความสมจริง แต่จะเน้นภาพที่จะปรากฏแก่ผู้อ่าน ซึ่งภาพนั้นจะเกิดได้เมื่อผู้อ่านมีจินตนาการ"

บินหลา สันกาลาคีรี เป็นนักเขียนที่มีผลงานเรื่องสั้นโดดเด่นในเชิงสร้างสรรค์ ดังจะเห็นได้จากเรื่องสั้นเล่มแรก คือ **"ฉันดื่มดวงอาทิตย์"** ที่ได้รับคัดเลือกเป็นหนังสือเข้ารอบ 7 เล่มสุดท้ายของการประกวดผลงานเรื่องสั้นเมื่อปี 2536 หลังจากนั้นไม่นานรวมเรื่องสั้น **"คิดถึงทุกปี"** ก็ได้รับรางวัลชมเชยประจำปี 2542 จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กรมวิชาการ และรวมเรื่องสั้นเรื่อง **"เจ้าหงิญ"** ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปี 2548 และคณะกรรมการตัดสินรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของประเทศไทย ประจำปีพุทธศักราช 2548 ได้กล่าวยกย่องบินหลา สันกาลาคีรี ไว้ว่า "บินหลา สันกาลาคีรี เป็นผู้มีศิลปะการใช้ภาษาผู้หนึ่ง มีผลงานที่โดดเด่นในด้านการใช้ภาษาที่เร้าจินตนาการ กล่าวคือสามารถผสมผสานจินตนาการให้เข้ากับความเป็นจริงได้อย่างลงตัว" (บินหลา สันกาลาคีรี. 2548: 5-6)

ผู้วิจัยสังเกตว่าบินหลา สันกาลาคีรี ได้สร้างเรื่องเล่าไปพร้อมกับการสร้างจินตภาพ และจินตภาพนั้นยังส่งผลให้เรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี กระทบอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตาม ดังที่วิทยา นาควัชระ กล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่องานเขียนของบินหลาไว้ว่า "บินหลา สันกาลาคีรี ใช้จินตนาการในการเขียนได้ดีมาก" (วิทยา นาควัชระ. 2548: 36)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนจินตภาพของบินหลา สันกาลาคีรี น่าสนใจศึกษาในฐานะที่เน้นกลวิธีผสานจินตนาการการสร้างสรรค์งานเขียนที่ก่อให้เกิดภาพในจิตแก่ผู้อ่าน อีกทั้งยังไม่เคยปรากฏว่ามีผู้วิจัยที่ศึกษากระบวนจินตภาพของบินหลา สันกาลาคีรีมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี

ความมุ่งหมายและความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษากระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ลักษณะการสร้างจินตภาพและกลวิธีการสร้างจินตภาพ

การศึกษากระบวนจินตภาพจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจ เข้าถึง ชื่นชมความงามอันเป็นเอกลักษณ์ของ นักเขียนในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณกรรมของบินหลา สันกาลาคีรีได้มากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะงานเขียนเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ซึ่งประกอบด้วยหนังสือรวมเรื่องสั้น 3 เล่ม คือ

1. รวมเรื่องสั้น “ฉันดื่มดวงอาทิตย์”
2. รวมเรื่องสั้น “คิดถึงทุกปี”
3. รวมเรื่องสั้น “เจ้าหงิญ”

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนจินตภาพในรวมเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี มีลำดับขั้นตอนของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมและศึกษาข้อมูล

    1.1 ศึกษาเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี

    1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ศึกษาภูมิหลังและประวัติของบินหลา สันกาลาคีรี และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนจินตภาพเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
3. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ผลการวิจัยพบว่าบินหลา สันกาลาคีรี มีการเลือกใช้กระบวนจินตภาพโดยวิธีการสร้างคำและการใช้ภาพพจน์ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้จินตภาพเพื่อสร้างบรรยากาศและเห็นภาพที่ชัดเจน และการใช้กระบวนจินตภาพเพื่อแสดงความรู้สึกของตัวละครหรือผู้เขียน

1. การใช้จินตภาพเพื่อสร้างบรรยากาศและเห็นภาพที่ชัดเจน

การใช้จินตภาพเพื่อสร้างบรรยากาศและเห็นภาพที่ชัดเจน ผลการวิจัยพบว่าบินหลา สันกาลาคีรี ใช้จินตภาพโดยการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งห้า สร้างจินตภาพ 5 ด้าน คือ จินตภาพการเห็น จินตภาพการลิ้มรส จินตภาพการได้กลิ่น จินตภาพการได้ยิน และจินตภาพการสัมผัส

1.1 จินตภาพการเห็น

จินตภาพการเห็น เกิดจากการที่ผู้เขียนสร้างภาพให้ปรากฏในใจของผู้อ่านโดยอาศัยประสบการณ์ที่เกิดจากประสาทสัมผัสต่างๆ ร่วมกับการใช้จินตนาการเพื่อสร้างภาพของสิ่งที่ต้องการนำเสนอให้เกิดจินตภาพตามลักษณะที่สามารถรับรู้ได้ทางตาหรือสภาวการณ์ของเรื่องนั้นๆ ในด้านแสงและสี เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนเสมือนมองเห็นได้ด้วยสายตาของผู้อ่าน ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ทั้ง 3 เล่ม ปรากฏจินตภาพแสงและสี ดังต่อไปนี้

1) จินตภาพแสง

บินหลา สันกาลาคีรี สร้างจินตภาพแสงเพื่อแสดงภาพของแสงต่างๆ ตามความรู้สึกและจินตนาการของผู้เขียน ไม่ว่าจะเป็นแสงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แสงที่อยู่ในตัวมนุษย์หรือสัตว์ หรือแสงจากวัตถุสิ่งของ ผลการวิจัยพบว่าผู้เขียนให้ความสำคัญกับจินตภาพด้านแสงเป็นพิเศษ จะเห็นได้จากการปรากฏรายละเอียดลักษณะของแสงในเรื่องสั้นถึง 5 ลักษณะ คือ แสงที่ค่อยๆ สว่างขึ้น แสงอ่อนโยน แสงสว่างเจิดจ้า แสงที่ค่อยๆ อ่อนลง และแสงที่เป็นประกาย

ดังตัวอย่างการสร้างจินตภาพแสงอ่อนโยนของดวงจันทร์ ความว่า

> *“เมฆปลายฟ้าเดือนห้านั้นเบาบางนัก* **จันทร์จึงทอดวงกระจ่างใสขับนวลแสงส่องสว่างมาทักทาย และระรานความสลัวในห้อง** *ปลิวเจ้าหนุ่มหนั่น ตื่นกายด้วย***แสงอ่อนโยนนั้นไล้ดวงตา”**
>
> *(บินหลา สันกาลาคีรี. 2538: 1)*

2) จินตภาพสี

บินหลา สันกาลาคีรี สร้างจินตภาพสีโดยใช้สีเป็นองค์ประกอบของธรรมชาติและสิ่งที่อยู่รอบตัว เพื่อสื่อความงดงามในการสร้างบรรยากาศและให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในเรื่องสั้นของบินหลาปรากฏการใช้สี 3 ลักษณะ คือ สีในธรรมชาติ สีของอวัยวะในร่างกาย และสีของวัตถุสิ่งของ

ดังตัวอย่างการสร้างจินตภาพสีของอวัยวะในร่างกาย ความว่า

> *“ ผมยังจำยิ้มก่อนดวงตาจะหรี่หลับ* **เส้นผมพ่อขาวเช่นเดียวกับคิ้ว กับหนวดเคราเช่นเดียวกับสีแต้มปลายกลีบดอกตาเบบูย่าที่พลิ้วเข้ามาทางหน้าต่าง”**
>
> *(บินหลา สันกาลาคีรี. 2541: 73)*

1.2 จินตภาพการลิ้มรส

จินตภาพการลิ้มรส เกิดจากการที่ผู้เขียนสร้างภาพให้ปรากฏในใจของผู้อ่านโดยอาศัยประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสทางลิ้นร่วมกับการสร้างจินตนาการนำเสนอต่อผู้อ่าน เมื่อต้องการกล่าวถึงรสชาติในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ผลการวิจัยพบการปรากฏจินตภาพการลิ้มรสเพียงตัวอย่างเดียว คือ รสหวาน

ตัวอย่างการสร้างจินตภาพการลิ้มรส ความว่า

"...**อู้ทู หวานไทรพรรณหนี่ หรอย หรอย**...*กินไปมันก็พูดไป หน้าตามีความสุขจนตาหมาหมวกอดไม่ได้ เกาหัวแกรก*

อะไรวะ ขี้ไก่นี่มันอร่อยหรือไง พอตาหมาหมวกเอาลิ้นแตะๆ เออ **หวานจริงๆ ด้วย** *ใครจะไปรู้ว่าขี้ไก่อร่อยอย่างนี้ ดูสิ ปล่อยให้ของดีเรี่ยราดทุกวัน น่าเสียดาย แกก็ว่าเอามาอีก ไอ้ด้วงเอามาอีก"*

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2541: 116)

1.3 จินตภาพการได้กลิ่น

จินตภาพการได้กลิ่น เกิดจากการที่ผู้เขียนสร้างภาพให้ปรากฏในใจของผู้อ่านโดยอาศัยประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสทางจมูกซึ่งเกิดจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากระทบแล้วร่วมกับการสร้างจินตนาการนำเสนอต่อผู้อ่าน ให้ผู้อ่านรู้สึกราวเสมือนได้กลิ่นนั้นด้วยประสาทสัมผัสของตนเอง ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏจินตภาพการได้กลิ่น ซึ่งกลิ่นที่พบเป็นกลิ่นหอมของดอกไม้ และกลิ่นหอมของสาวแรกรุ่น

ดังตัวอย่างการสร้างจินตภาพการได้กลิ่นหอมของดอกไม้ และกลิ่นหอมของสาวแรกรุ่น ความว่า

"ปลิวเจ้าหนุ่มหนั่น ตื่นกายด้วยแสงอ่อนโยนนั้นไล้ดวงตา **กลิ่นแก้วขาวที่พราวสะพรั่งด้วยว่าได้ฝนหลงฤดูมาชูช่วยปรายลมมาระรวย แต่จะกลืนกลบ กระอายกายแห่งจำปีแรกแย้มที่พริ้มหลับอยู่เคียงข้างได้ก็หาไม่"**

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2538: 1)

1.4 จินตภาพการได้ยิน

จินตภาพการได้ยิน เกิดจากการที่ผู้เขียนนำประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสทางหูหรือการได้ยินเสียงสรรพสิ่ง มาสร้างภาพในใจให้แก่ผู้อ่าน โดยอาศัยประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านทำให้ผู้อ่านเกิดภาพที่แจ่มชัด ราวกับได้ยินเสียงนั้นๆ ด้วยตนเอง ทั้งยังช่วยสื่อกับสภาวะบรรยากาศ และสื่ออารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อ่านเห็นภาพของเหตุการณ์สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏจินตภาพการได้ยิน 3 ลักษณะ คือ เสียงจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เสียงจากวัตถุสิ่งของ และเสียงจากการกระทำของมนุษย์และสัตว์

ดังตัวอย่างการสร้างจินตภาพการได้ยินเสียงจากวัตถุสิ่งของ คือเสียงของรถไฟ ความว่า

"ฉันมานครคนดีเมื่อเช้ามืดนี่เอง **รถไฟวิ่งเสียงดังตุบตับๆ เหมือนคนอ้วนวิ่งออก กำลังลดพุงมาทั้งคืน"**

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2541: 38)

1.5 จินตภาพการสัมผัส

จินตภาพการสัมผัส เกิดจากการที่ผู้เขียนนำประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสทางกายเกิดเป็นการรับรู้ว่าร้อน เย็น แข็ง อ่อน หยาบ เป็นการรู้ลักษณะอาการตามสภาพของสิ่งนั้นๆ โดยตรงมาสร้างภาพในใจให้เกิดแก่ผู้อ่านให้เสมือนกับว่าได้สัมผัสด้วยตนเอง ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏจินตภาพการสัมผัส 2 ลักษณะ คือ สัมผัสอ่อนโยน และสัมผัสรุนแรง

ดังตัวอย่างการสร้างจินตภาพการสัมผัสที่อ่อนโยน ความว่า

*"เขายังจำนิ้วอูมป้อมที่เกาะกุมมือเดินเล่นรอบบ้าน จำดวงตาประกายและยิ้มใสที่ได้เห็นสิ่งแปลกๆ รอบตัว จำเสียงหัวเราะ จำกระทั่งภาพเจ้าหญิงน้อยๆ ค่อยๆ เตาะแตะไปที่***ผีเสื้อซึ่งกำลังจุมพิตกลีบดอกไม้***"**

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2548: 19)

จากการศึกษาวิเคราะห์การใช้กระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี พบว่าผู้เขียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์และจินตนาการ โดยอาศัยศิลปะทางภาษาด้านการสรรคำและภาษาภาพพจน์ที่บอกแสง สี รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เพื่อสร้างบรรยากาศและให้เห็นภาพชัดเจน เพื่อเกิดการรับรู้ในมโนคติ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นและรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้โดยอาศัยการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง ๕

2. การใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหรือผู้เขียน

ผลการวิจัยพบว่าในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเป็นอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ 8 อารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ความสุข ความโกรธ ความทุกข์โศก ความกลัว ความน่าพิศวง ความขบขัน ความมุ่งมั่น และความสงสาร

2.1 ความสุข

ความสุขเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน เป็นการสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นเปี่ยมสุข สมหวัง ดีใจ สนุกสนาน โดยที่บินหลา สันกาลาคีรีได้นำเอาประสบการณ์ทางอารมณ์อันเกิดจากความคิดและจินตนาการมาแสดงให้ผู้อ่านรับรู้ถึงอารมณ์ที่เปี่ยมสุข

ดังตัวอย่างเช่น

"ฝักต้อยติ่งในอุ้งมือต่างพลิกตัวบิดขี้เกียจ แท้แล้วพวกมันกำลังฝันหวาน มันฝันว่าฝนแรกกำลังมา และเสียงเพลงจากที่ไกลๆ เพลงหนึ่ง ก็ชวนให้ออกไปเต้นระบำ"

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2548: 24)

2.2 ความโกรธ

ความโกรธเป็นอารมณ์ขึ้งเคียด ไม่พอใจ เมื่อต้องประสบกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาหรือความผิดหวังในสถานการณ์ต่างๆ ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกโกรธ

ดังตัวอย่างเช่น

" **'จับพวกแม่งถ่วงทะเล ให้ตายห่าอยู่กับของที่มันชอบซะดีมั้ย'** *นายประภาคารแดกดันอย่างหงุดหงิด"*

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2538: 47)

2.3 ความทุกข์โศก

ความทุกข์โศกเป็นอารมณ์ความรู้สึกสะเทือนใจที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันมีสาเหตุมาจากการพลัดพรากจากรัก การประสบกับสิ่งที่ไม่รัก ความเจ็บปวดผิดหวัง และความสูญเสียอันยากจะกลับคืน ความทุกข์โศกนี้ยังหมายถึงความบีบคั้นหรือคับแค้นใจ ความกลัดกลุ้มใจ ความเหงาว้าเหว่ ความผิดหวัง และความน้อยใจ ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการสร้างจินตภาพเพื่อแสดงความทุกข์โศก

ดังตัวอย่างเช่น

“อย่าพูดคำว่าผัวให้เสียดใจฉันเลย พี่ปลิวจากบางม่วงไป กระเดี๋ยวใจก็คงลืมว่าเคยมี...”

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2538: 3)

2.4 ความกลัว

ความกลัว เป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกเมื่อไม่อยากประสบกับสิ่งที่ไม่ดีแก่ตัว เช่น กลัวบาป กลัวถูกติเตียน หรือรู้สึกหวาดเพราะคาดว่าจะประสบภัย เช่น กลัวเสือ กลัวไฟไหม้ ผลในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกกลัว

ดังตัวอย่างเช่น

“....พรุ่งนี้ข้าต้องไป ก็ใช่ว่าเพราะข้าอยากไปเสียเมื่อไร ถ้าเอ็งกลัวใจไอ้ปลิวมันไม่เที่ยงก็ปลุกพ่อมารับสมาข้าเสียเดี๋ยวนี้เลยดีไหม”

“อย่า” จำปียุดมือเอาไว้ **“พ่อรู้เรื่องเข้า ฟาดฉันหลังขาดแน่ ช่างกระไร เห็นหน้ากันแค่คืนเดียว ก็ด่วนใจชั่วถึงเพียงนี้”**

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2538: 3-4)

2.5 ความพิศวง

ความพิศวงหรือความน่าอัศจรรย์ใจเป็นความรู้สึกที่ทุกคนสามารถรับรู้ได้ โดยมีเหตุจากการได้ประสบกับสิ่งที่ตนไม่คาดคิดหรือได้ประสบกับสิ่งที่ตนไม่คาดว่าจะได้รับ จะได้เห็น จะได้ยิน หรือไม่น่าจะเป็นไปได้ ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกพิศวง

ดังตัวอย่างเช่น

“รุ่งเช้า ฟ้าใส และดวงอาทิตย์กลมแดง ผมนั่งมองด้วยความรู้สึกรักระคนพิศวง มองความนุ่มนวลที่เร้าร้อนเจิดจ้าขึ้นทุกขณะเวลา”

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2541: 48)

2.6 ความขบขัน

ความขบขันเป็นอารมณ์ที่ผู้เขียนสอดแทรกไว้ในเรื่องราวเพื่อสื่อความบันเทิงและทำให้ผู้อ่านเกิดรสสนุกสนาน สร้างความสุนทรีย์ให้แก่ผู้อ่าน ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกขบขัน

ดังตัวอย่างเช่น

“ ข่าวคราวเรื่องแดฟโฟดิลจากแดนไกลสะพันแพร่ ไม่เพียงเพื่อนร่วมโรงเรียน กระทั่งผู้ปกครองหลายคนก็อดไม่ได้ที่จะมามุงด้วย แต่เมื่อได้เห็นต้นไม้เล็กๆ ทั้งคู่ บรรดาผู้ใหญ่พากันหัวเราะลั่น คนที่แก่มากๆ ยิ่งหัวเราะเสียงดัง

‘<u>ฮ่า... ฮ่า....</u>ข้าจริง นี่หรือที่เจ้าเรียกว่าแดฟโฟดิล’

เด็กชายหน้าแดง เขาตอบแทบไม่มีเสียง

‘ใช่ครับ นี่คือแดฟโฟดิล’

‘<u>ฮ่า....ฮ่า....</u>ยิ่งได้ยินยิ่งข้าจริงจัง’”

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2548: 29)

2.7 ความมุ่งมั่น

ความมุ่งมั่นเป็นความวิริยะอุตสาหะซึ่งเกิดจากความเพียร ความตั้งใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ เป็นความรู้สึกที่ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคใดๆ ที่เข้ามาขวาง ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการใช้จินตภาพเพื่อแสดงความมุ่งมั่น

ดังตัวอย่างเช่น

*"....ฉันต้องการยอมรับ จึงต้องเอาชนะ ฉันกระหาย***ความสำเร็จ***เพราะ***ล้มเหลว***ไม่ได้ เธอรู้ไหมว่าหลายครั้งที่ฉันใจร้าย ใจดำ ฉันร้ายกับทุกคน แม้แต่กับตัวเอง"*

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2548: 125)

2.8 ความสงสาร

ความสงสารเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากความเห็นอกเห็นใจต่อคนที่ประสบกับภาวะที่เลวร้าย ก่อเกิดเป็นความทุกข์ทรมานไม่ว่าจะเป็นร่างกายหรือจิตใจ ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ปรากฏการใช้จินตภาพเพื่อแสดงความรู้สึกสงสาร

ดังตัวอย่างเช่น

"*ยายเปิดประตูลงไปข้างล่าง เงาตะคุ่มที่ไหวไปมาของไอ้เมฆบอกให้รู้ว่ามันยังไม่หลับเหมือนกัน มันเห็นยายแล้วส่งเสียงคร่างงึดงัด ส่วนไอ้เผือกเอาปากหุ้มตะกร้อถูกับขอบบันไดอย่างเอาเป็นเอาตาย*

ยายน้ำตาคลอ เรียกหมาทั้งสองตัวมาเกยที่ตัก มือที่ลูบตะกร้อหนังสานนั้นสั่นระริก

'อดทนหน่อยนะลูก' *ยายกระซิบบอกพวกมัน* **'ตะกร้อที่นักศึกษาเขาเอามามันคงพอดีกับจำนวนของพวกเอ็ง'"**

(บินหลา สันกาลาคีรี. 2538: 28)

สรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า บินหลา สันกาลาคีรี เป็นนักเขียนที่มีศิลปะการใช้ภาษาสร้างจินตภาพที่โดดเด่นในงานเขียนประเภทเรื่องสั้น ก่อให้เกิดจินตภาพขึ้นในการรับรู้ของผู้อ่าน ได้แก่จินตาภาพทางการเห็น การลิ้มรส การได้กลิ่น การได้ยิน และการรู้สึกสัมผัสได้ จินตภาพในการรับรู้ของผู้อ่านมาจากการที่บินหลา สันกาลาคีรี เลือกใช้กระบวนจินตภาพโดยวิธีการสร้างคำและการใช้ภาพพจน์ เพื่อสร้างบรรยากาศและเห็นภาพที่ชัดเจน และเพื่อแสดงความรู้สึกของตัวละครหรือผู้เขียน

การใช้จินตภาพเพื่อสร้างบรรยากาศและเห็นภาพที่ชัดเจน พบว่าบินหลา สันกาลาคีรี ใช้จินตภาพโดยการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งห้า สร้างจินตภาพ 5 ด้าน คือ จินตภาพการเห็น จินตภาพการลิ้มรส จินตภาพการได้กลิ่น จินตภาพการได้ยิน และจินตภาพการสัมผัส

การใช้จินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหรือตัวผู้เขียนนั้น พบอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ 8 อารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ความสุข ความโกรธ ความทุกข์โศก ความกลัว ความน่าพิศวง ความขบขัน ความมุ่งมั่น และความสงสาร

อภิปรายผล

ในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ไม่ได้ปรากฏกระบวนจินตภาพทุกตอน จะปรากฏก็ต่อเมื่อ บินหลา สันกาลาคีรี ต้องการเน้นภาพในตอนใดตอนหนึ่ง หรือขยายรายละเอียดของภาพใดภาพหนึ่งให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพรวมทั้งหมดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างละเอียด ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพสามารถรับรู้ได้ถึงรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัสได้ดียิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความประทับใจในด้านเนื้อหา ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นรายละเอียดของภาพนั้นๆ ได้ชัดเจน

การสร้างจินตภาพเป็นลักษณะหนึ่งที่นับว่าโดดเด่นในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี คือ บินหลา สันกาลาคีรีสามารถสร้างจินตภาพให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และความรู้สึกเกาะติดกับสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวถึง โดยการตอกย้ำความรู้สึกให้เกิดอารมณ์คล้อยตามเหมือนกับว่าผู้อ่านได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ ตลอดจนกระบวนการสร้างจินตภาพเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกนั้นพบอารมณ์ขันของตัวผู้เขียนที่นำเสนอให้ผู้อ่านรับรู้หลายแห่งด้วยกัน

นอกจากนี้การใช้ความเปรียบของบินหลา สันกาลาคีรี ได้เลือกใช้ความเปรียบที่แปลกใหม่ โดยอาศัยสิ่งเปรียบที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์ ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพที่ชัดเจน

กระบวนจินตภาพที่ปรากฏในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ดังกล่าวนั้นย่อมแสดงถึงอุปนิสัยการช่างสังเกต ใส่ใจรายละเอียด สั่งสมประสบการณ์ของบินหลา สันกาลาคีรี เพื่อนำเสนอออกมาโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์แห่งการประพันธ์มาผสมผสานระหว่างองค์ประกอบของเรื่องสั้นและชั้นเชิงทางวรรณศิลป์เฉพาะตัวมาประกอบเป็นรูปแบบวิธีเขียนของบินหลาได้อย่างสอดคล้องลงตัว สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพหรือการรับรู้ในมโนคติ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นและรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส อุณหภูมิ ปริมาณ ความรู้สึก และการเคลื่อนไหวล้วนก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจและประทับใจต่อผู้อ่านทั้งสิ้น จึงนับได้ว่าบินหลา สันกาลาคีรี เป็นนักเขียนคนหนึ่งที่ควรค่าแก่การยกย่องในฐานะนักสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมที่ยอดเยี่ยมแห่งวงการวรรณกรรมไทย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี ทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจและน่าวิเคราะห์ เช่น ศึกษากลวิธีการใช้คำและการใช้ภาพพจน์ในงานเขียนเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี เพื่อให้ทราบว่าบินหลา สันกาลาคีรี ใช้คำและภาพพจน์ในรูปแบบใดเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจน และควรศึกษากระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของนักเขียนคนอื่นๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนักเขียนแต่ละคน

บรรณานุกรม

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2528). **วรรณคดีวิจารณ์.** กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

ธวัช ปุณโณทก. (2527). **แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บินหลา สันกาลาคีรี. (2538). **ฉันดื่มดวงอาทิตย์.** กรุงเทพฯ: มติชน.

_____. (2541). **คิดถึงทุกปี.** กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.

_____. (2548). **เจ้าหงิญ.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: มติชน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม: ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์.** กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วิทยา นาควัชระ. (2548, ตุลาคม). วรรณกรรมซีไรต์กับการพัฒนาจิตใต้สำนึก. **ดิฉัน**. 28 (678): 71.